

Rana stimulacija mozga i kognitivne sposobnosti djece predškolske dobi

Marte Meo

Petra Rumenjak, edukacijska rehabilitatorica
Dječji vrtić Šegrt Hlapić, Zagreb

Metoda Marte Meo se sve više prihvaća kao učinkovit program poticanja razvoja primjenjiv u svakodnevnim interakcijama te je prihvaćena kao djelotvorna metoda za prirodno poticanje komunikacije osoba koje imaju teškoća u ostvarivanju kvalitetnih interakcija s drugima. O metodi Marte Meo piše edukacijska rehabilitatorica Petra Rumenjak.

Naziv Marte Meo dolazi od latinske riječi 'marsmartis', što znači 'svojim vlastitim snagama'. Marte Meo metoda je prirodna potpora razvoju koju je razvila Maria Aarts u Nizozemskoj. Sadrži praktične informacije kako stimulirati i poticati razvojne procese u svakodnevnim aktivnostima. Namijenjena je roditeljima, osobama koje na kratko ili duže vrijeme preuzimaju ulogu roditelja i onima koji savjetuju roditelje o odgoju djeteta. Ova metoda sadrži mnoge informacije o strukturi uspješne interakcije. Razvijana je kao metoda djelatnog pomaganja roditeljima djece s autističnim spektrom, koja izrasta u program prirodnog unapređivanja komunikacije osoba različite dobi – od dojenčadi do starijih osoba. S vremenom je prihvaćena kao komunikacijski

standard stručnog usavršavanja u cijelom svijetu. Marte Meo koncept danas je prihvaćen u Norveškoj, Švedskoj, Danskoj, Irskoj, Indiji, Francuskoj, Njemačkoj, Austriji, Nizozemskoj, Belgiji, Poljskoj, Latviji, Estoniji, Rusiji, Slovačkoj, Brazilu, Španjolskoj, Italiji, Grčkoj, Americi ... Trenutačno u svijetu postoji 29 Marte Meo programa.

Prirodni razvojni dijalog

Marte Meo metoda temelji se na tome da svi (roditelji i djeca) imaju prije svega prirodnu sposobnost za dijalog. Neometano odvijanje dijaloga potiče osobni razvoj i emocionalno zadovoljava obje uključene strane. Dijalog uvijek ima određenu strukturu i ritam. Pretpostavlja se da postoji prototip razvojnog dijaloga kojim dijete dobiva

potrebne informacije i potporu na različitim razinama razvoja.

Marte Meo interakcijska analiza

Kako bi terapeut mogao svoje znanje i iskustvo prenijeti na roditelja ili skrbnika, i to bez ometajućih faktora, Marte Meo metoda se koristi video zapisom. Roditelj ili skrbnik snima neku svakodnevnu interakciju (oblačenje, svlačenje, hranjenje, igranje) u trajanju do 5 minuta te ju daje Marte Meo terapeutu na analizu. Terapeut određuje kada, na što i zašto roditelj/skrbnik treba reagirati u snimljenoj situaciji kako bi potaknuo razvoj djeteta. Roditelju/skrbniku se ističu svi 'dobri' elementi u postojećoj situaciji te ih usmjeri kada da reagiraju na određeni način, što da učine te zašto će to pomoći razvoju

njihovog djeteta. U tablici 1 se može vidjeti postupak Marte Meo terapije.

Korištenje Marte Meo metode

Elementi razvojno poticajnog dijaloga u odnosu na dijete su sljedeći:

1. Nastoji odrediti djetetovo središte zanimanja

U razvojno poticajnom dijalogu odrasla osoba uvijek pokazuje izraženo zanimanje i nastojanje da otkrije na što su usmjereni djetetova pažnja i namjere. Djetetova pažnja može biti usmjerena na samu odraslu osobu, na neku drugu osobu, predmet ili pojavu izvan odnosa, na proces koji se odvija u samom djetetu (emocije, potrebe ili reakcije).

2. Potvrđuje djetetovo središte zanimanja

Prva, više izravna, intersubjektivno usmjerena akcija odrasle osobe jest izraženo potvrđivanje je li svjesna onoga što dijete zanima ili onoga što dijete osjeća. Odrasla osoba odabire i naglašava iskustvo koje dijete ima. To izražava različitim gestama – izraženom mimikom, potvrdnim glasovima ili riječima. Oblici potvrđivanja mogu biti oni kojima se jasno ukazuje da odrasla osoba gleda isto što i dijete: kimanje, pokreti prema djetetu, namigivanje, pokreti ruke ili glasovi.

3. Nakon svoje akcije, aktivno čeka djetetovu reakciju

Kad je odrasla osoba dala potvrdu, reagirala ili usmjerila svoja nastojanja prema djetetu, ponovno aktivno promatra i pažljivo očekuje što će dijete učiniti. To možemo opisati kao davanje prostora djetetu i poziv da reagira. Aktivno čekanje odrasle osobe daje djetetu prostora i vremena za unutrašnji proces i zatvaranje pojedinih dijelova pažnje. To pomaže djetetu da prikladno reagira i odgovori na reakciju ili inicijativu odraslog. Davanje djetetu prostora za reagiranje nije samo pasivno čekanje; odrasli je ispunjen radoznalošću i daje pozivne signale bez ometanja djetetove pažnje i reakcija. 'Netko tko sa zanimanjem iščekuje da

Tablica 1.

MARTE MEO TERAPIJA	
1.	Snimanje situacije
2.	Analiza snimke i postavljanje Marte Meo dijagnoze
3.	Određivanje radne točke za optimalnu potporu
4.	Nalaženje 'dobrih' slika
5.	Pregledavanje snimke s klijentom te savjetovanje: KADA? ŠTO? ZAŠTO?
6.	Snimanje iste situacije sljedeći put
7.	Analiza snimke i utvrđivanje je li radna točka ostvarena

mu pokažem što osjećam i tko mi daje vremena da to učinim, sigurno misli da vrijedim.'

4. Imenuje aktivnosti koje se odvijaju, aktivnosti ili događaje koji će slijediti, te iskustva, doživljaje i emocije koje pretpostavlja

Važno obilježje razvojno poticajnog dijaloga jest da odrasla osoba aktivno imenuje stanje djeteta i svoje vlastito, dakle ono što je važno u određenoj situaciji. Odrasla osoba potvrđujući imenuje ono što dijete zanima i što ono osjeća te to opisuje pokazujući da pretpostavlja djetetovo iskustvo i akcije. Imenovanjem akcija stvara se okvir socijalne strukture i strukture ponašanja, što djetetu daje priliku za socijalna i praktična očekivanja.

5. S odobravanjem potvrđuje djetetovo ponašanje

Ovim elementom odrasla osoba daje djetetu vrijednosna uporišta kojima će odmjeravati svoja nastojanja, izbore i aktivnosti: 'Moje aktivnosti i nastojanja su prepoznata, rečeno mi je što mogu raditi, moje su aktivnosti priznate što god da želim napraviti i napravim li nešto što odrasla osoba misli da je ispravno i dobro.'

6. U djetetov odnos prema svijetu uvodi postojanje 'trećih' – osoba, predmeta, pojava

Odnos djeteta i odrasle osobe je početna točka s koje se oblik razvojno poticajnog dijaloga širi na područje

zajedničkog zanimanja. To zovemo triangulacija, koju osigurava odrasla osoba kad uvodi treću točku u odnos koji je uspostavljen između dva temeljna mjesta u dijalogu 'tebe' i 'mene'. Odrasla osoba prilagođavajući se aktivno i emocionalno uvodi ono što dijete zanima, ili ono na što reagira, ili ono što odrasla osoba dovodi u okvir djetetove pažnje.

7. Preuzima odgovornost za primjereno i obostrano davanje znakova dovršavanja dijaloga

Započinjanje dijaloga naznačeno je zapažajućim ponašanjem odrasle osobe, stavom radoznalosti i pozivanja, a ovaj princip treba slijediti i u njegovu dovršavanju. Dovršavanje se odvija izražavanjem i potvrđivanjem neverbalnih ili verbalnih znakova. Često se kretnje usporavaju, glas postaje niži, ili se uvodi nova tema upitnim tonom glasa ili novim središtem usmjeravanja pogleda. Znakovi dovršavanja često su u upitnom ili očekujućem obliku. Dovršavanje dijaloga se može naznačiti jasnim i određenim znakovima ili porukama odraslog, ali u razvojno poticajnom dijalogu dovršavanje se nikad ne izvodi nenajavljeno. Kada djeca, roditelji ili pojedinci doživljavaju probleme u životu, Marte Meo ne isključuje te probleme nego traži razvojnu poruku iza problema. Stoga cilj ove metode nije isključiti ili anulirati teškoće, jer time oduzimamo mogućnost razvoja i mogućnost učenja kako se s njima nositi.